

PRATEN OVER REUZEN

VERSLAG RONDETAfelGESPReKKEN 2012-2013

LECA | Landelijk Expertisecentrum voor Cultuur van Alledag
2013

Gent, 2013

*Traditie is geen herhaling van wat
geweest is, het is de werkelijkheid
van wat blijft.*

Igor Stravinsky

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	5
De Provinciale ontmoetingsdagen	7
Thema 1: rituelen en gebruiken	10
Thema 2: behoud en beheer	15
Thema 3: publiekswerking en promotie	19
Thema 4: samenwerking	25
Thema 5: overdracht en organisatie	27
Besluit: en nu?	30
Praktische info	32
Bijlage 1:Vragen rondetafels	34

Het afgelopen jaar kwamen bijna tweehonderd reuzenbeheerders- en liefhebbers samen om na te denken over een toekomst voor de reuzencultuur. Ze verzamelden tijdens vijf provinciale ontmoetingsdagen die het Landelijk Expertisecentrum voor Cultuur van Alledag (LECA) in samenwerking met Reuzen in Vlaanderen en heel wat erfgoedcellen organiseerden. Nooit eerder kwamen zoveel reuzenliefhebbers bij elkaar om hulpmiddelen en oplossingen te bedenken voor de uitdagingen waarvoor ze staan.

Het 'huwelijk' tussen LECA en Reuzen in Vlaanderen vzw

LECA is erkend door de Vlaamse overheid om het erfgoed van het alledaagse leven te ondersteunen. Het centrum spitst zich vooral toe op het erfgoed van stoeten, feesten en rituelen. Samen met de duizenden traditiedragers die dit erfgoed in leven houden genereert LECA kennis over en inzicht in de evolutie, leefbaarheid, diversiteit, betekenis en beleving van diverse erfgoedelementen en ontwikkelt het manieren om deze te borgen. Sinds 2010 is reuzencultuur een van de thema's waar LECA sterk op inzet. Het traject kreeg de naam 'Rond de Rokken van de Reus' omdat de mensen achter de reus centraal staan.

“Van bij het begin dacht LECA na over een duurzame toekomst voor het erfgoedproject Rond de Rokken van de Reus. Daarom ondersteunde ze de oprichting van Reuzen in Vlaanderen vzw.”

Een van de eerste initiatieven was het lanceren van een online reuzenregister. Inmiddels bevat het register meer dan 700 reuzenfiches. De fiches worden niet door LECA ingevoerd, maar door reuzenbeheerders. Zo blijft de eindverantwoordelijkheid voor de databank in handen van de traditiedragers zelf. Omdat LECA rond heel wat verschillende thema's werkt, werd van bij het begin nagedacht over een duurzame toekomst voor het traject. Johan Vencken, een fervent reuzenliefhebber en -expert, droomde luidop van een koepelorganisatie voor reuzen. Op 27 november 2010 was het zover. Reuzen in Vlaanderen vzw werd die dag in de kantoren van LECA boven de doopvont gehouden. Sindsdien is deze vzw het eerste aanspreekpunt voor reuzenbeheerders. Reuzen in Vlaanderen vzw kan ondersteuning bieden bij heel wat praktische zaken zoals het bouwen van een reus, het organiseren van een reuzenevenement of het nemen van een groepsverzekering. Om de reuzencultuur meer slagkracht te geven voor de toekomst, organiseerden de twee organisaties vijf provinciale ontmoetingsdagen. Per provincie werden reuzenbeheerders uitgenodigd om met elkaar in dialoog te gaan. Ze wisselden expertise uit, leerden de werking van Reuzen in Vlaanderen en LECA beter kennen en dachten in groep na over mogelijke oplossingen voor later.

De vele partners van de provinciale ontmoetingsdagen

De ontmoetingsdagen waren niet mogelijk geweest zonder de steun van heel wat erfgoedcellen en lokale partners. Onze oprechte dank gaat uit naar de vele organisaties die deze dagen ondersteunden: Erfgoed Brussel, Erfgoedcel Pajottenland Zennevallei, Erfgoedcel Leuven, Faro, Erfgoedcel Land van Dendermonde, Erfgoedcel Meetjesland, Erfgoedcel Waasland, Erfgoedcel Kortrijk, Erfgoedcel MijnErfgoed, Erfgoed Haspengouw, Erfgoedcel Hasselt, MAS, Erfgoedcel Noorderkempen, het Stadsmus, Stad Hasselt en het Provinciaal Centrum voor Cultureel Erfgoed. Het enthousiasme van erfgoedcellen om deze dagen mee te organiseren, is belangrijk. Erfgoedcellen kunnen immers een belangrijke ondersteunde factor zijn voor lokale reuzenverenigingen. Daar waar erfgoedcellen een actieve rol opnamen voor de reuzen uit hun regio, zijn de reacties positief.

“Hopelijk vormt het verslag een bron van inspiratie voor iedereen die de reuzencultuur in leven wil houden.”

Uiteraard willen we ook alle reuzenbeheerders bedanken om urenlang te willen brainstormen over de toekomst van hun erfgoed. Zonder hun inbreng was dit rapport nooit mogelijk geweest.

Iets over het verslag

Tijdens de ontmoetingsdagen is ontzettend veel verteld. Het is een onmogelijke taak om de gesprekken letterlijk weer te geven. Dat is ook niet de bedoeling. Dit verslag geeft de belangrijkste kerngedachten weer die tijdens de vijf ontmoetingsdagen naar boven kwamen. In de mate van het mogelijke werden de vele tips van reuzenbeheerders opgenomen in het verslag.

Het verslag is opgebouwd rond de vijf kernthema's die op de ontmoetingsdagen aan bod kwamen. Per thema distilleerden LECA en Reuzen in Vlaanderen actiepunten voor de komende jaren. Die worden telkens onder de noemer 'handige hulpmiddelen' en 'binnenkort verkrijgbaar' opgesomd. Als besluit worden de zwaktes, sterktes, kansen en bedreigingen van de huidige reuzencultuur samengevat in een SWOT-Analyse.

Het verslag is in de eerste plaats bedoeld voor reuzenbeheerders. Het werd voorgesteld op de Reuzenfederatiedag van Reuzen in Vlaanderen op 19 oktober 2013 in Leuven. Hopelijk vormt het een bron van inspiratie voor iedereen die de reuzencultuur in leven wil houden.

Probleemstelling

Dat de reuzencultuur bloeit, betekent niet dat de mensen die de reuzen in leven willen houden geen problemen ondervinden. Net als bij andere festiviteiten is het bijvoorbeeld een uitdaging om voldoende vrijwilligers te vinden die zich blijvend willen inzetten. Veel jongeren trekken bovendien weg uit de streek waar ze geboren zijn. Daardoor is de betekenis van de plaatselijke reuzen niet altijd meer gekend bij de lokale bevolking. Verder is de bouw, het onderhoud en de verplaatsing van een reus niet goedkoop. Om beter op de noden en behoeften van de reuzenbeheerders te kunnen inspelen, organiseerden Reuzen in Vlaanderen en het expertisecentrum LECA in 2012 en 2013 provinciale ontmoetingsdagen. Het hoofddoel van deze dagen was om reuzenbeheerders met elkaar in contact te brengen. Tijdens rondetafelgesprekken werd ingegaan op de problemen waarmee beheerders worden geconfronteerd en de manier waarop zij daarmee omgaan. Zo kon er kennis en expertise worden uitgewisseld en gezocht worden naar gezamenlijke oplossingen. De rondetafelgesprekken werden opgebouwd volgens het principe van een worldcafé, een beproefde brainstormtechniek.

TIP

Zelf een worldcafé organiseren?

Download de

handleiding op

www.lecavzw.be.

Waarom een worldcafé?

Een worldcafé is een manier om een grote groep mensen met elkaar in dialoog te doen treden. Bij een worldcafé worden de deelnemers in kleinere groepjes opgedeeld. Elke groep neemt plaats aan een aparte tafel. Aan iedere tafel wordt een aspect van het centrale thema besproken, in dit geval het voortbestaan van de reuzencultuur. Per tafel zorgt een gespreksbegeleider ervoor dat de focus van het gesprek wordt vastgehouden. De begeleider moedigt alle personen rond de tafel aan om te participeren en hun ideeën, suggesties of inzichten te noteren op een papieren tafelkleed. Na een bepaalde tijd – doorgaans twintig minuten – gaat een signaal. Daarop schuiven alle deelnemers een tafel door om over het volgende onderwerp van gedachten te wisselen. Doordat de belangrijkste punten en stellingen uit het groepsgesprek op het tafelkleed werden genoteerd, kan de nieuwe groep die aanschuift, inspikken op reeds aangehaalde gespreksstof. Dat is meteen ook het grote voordeel van een worldcafé. Mensen en ideeën worden met elkaar verbonden. Om die reden is het dan ook belangrijk dat een worldcafé focust op de dieperliggende patronen, structuren en systemen achter een fenomeen. Pas als problemen op fundamenteel niveau worden aangepakt, kunnen ze immers een echte oplossing krijgen en verdwijnen.

Heel concreet helpt een worldcafé bij het in kaart brengen van noden- en behoeften in het veld. Die kennis laat Reuzen in Vlaanderen en LECA toe gericht ondersteuning bieden. Maar het is meer dan dat. Het is vooral een manier waarop mensen expertise kunnen uitwisselen, elkaar kunnen inspireren en toekomstige samenwerkingsverbanden kunnen sluiten. Zoals uit het verslag zal blijken, is het uitbouwen van een netwerk cruciaal voor de levensvatbaarheid van een reus.

DE PROVINCIALE ONTMOETINGS DAGEN

Per ontmoetingsdag werden vijf verschillende thema's aangesneden:

- (1) rituelen en gebruiken;
- (2) behoud en beheer;
- (3) publiekswerking en promotie;
- (4) samenwerking en
- (5) overdracht en organisatie.

Iedere moderator kreeg ter leidraad een topiclijst waaraan het gesprek kon opgehangen worden (zie bijlage 1). Het stond de moderator vrij af te wijken van de vragen indien dat opportuun bleek.

In totaal organiseerden LECA en Reuzen in Vlaanderen vzw vijf provinciale ontmoetingsdagen, met wisselende partners (zie tabel 1).

Tabel 1. Overzicht provinciale ontmoetingsdagen

Provincie	Plaats	Datum	Aantal deelnemers	Partners
West-Vlaanderen	Kortrijk	17 november 2012	46	Erfgoedcel Kortrijk
Oost-Vlaanderen	Wetteren	19 januari 2013	65	Erfgoedcel Land van Dendermonde Erfgoedcel Meetjesland Erfgoedcel Waasland
Antwerpen	Turnhout	3 maart 2013	23	Erfgoedcel Noorderkempen MAS
Limburg	Hasselt	8 juni 2013	31	Erfgoedcel MijnErfgoed Erfgoed Haspengouw Erfgoedcel Hasselt Het Stadsmus Stad Hasselt Provinciaal Centrum voor Cultureel Erfgoed
Vlaams-Brabant en Brussel	Brussel	22 juni 2013	22	Erfgoed Brussel Erfgoedcel Pajottenland Zennevallei Erfgoedcel Leuven Faro
TOTAAL			187	

DE PROVINCIALE ONTMOETINGSDAGEN

Turnhout, 3 maart 2013 ©LECA

Wetteren, 19 januari 2013 ©LECA

THEMA 1: RITUELEN EN GEBRUIKEN

Inleiding

De rituelen en sociale gebruiken binnen de reuzencultuur zijn bijzonder divers. Sommige tradities zijn vrij standaard – zoals het dopen van een reus of hem inschrijven in het plaatselijk bevolkingsregister – andere zijn dan weer heel lokaal. Tijdens de gesprekken werd duidelijk dat sommige gebruiken volledig verdwenen zijn. Zo viert geen enkele reus nog zijn eerste of plechtige communie. Anderzijds zijn er ook heel wat nieuwe gebruiken in de plaats gekomen. In wat volgt geven we een opsomming van de rituelen en tradities die de deelnemers aan de rondetafelgesprekken belangrijk vonden en de uitdagingen die ze daarbij ondervinden. Achtereenvolgens komen de ideeën rond het verhaal achter de reus, levenslooprituelen, kalenderfeesten en muziek en dans aan bod.

Ideeën en standpunten van de deelnemers

Het verhaal van de reus

Reuzen zijn symbolen. Ze verwijzen naar populaire dorpsfiguren, plaatselijke helden, streekproducten of het verre verleden van een streek. Ze verbeelden ambachten, industrietakken of lokale gebruiken. Geen enkele reus komt zonder verhaal. Heel wat reuzenbeheerders geven aan dat het een uitdaging is om het verhaal telkens weer over te brengen aan de toeschouwers. Nochtans vindt iedereen het verhaal cruciaal om de band tussen het publiek en de reuzen te versterken.

Sommige reuzenbeheerders slagen er in de hele gemeente te betrekken bij de komst van een nieuwe reus. Zo mobiliseerde de werkgroep Reuzenplan in 2013 heel wat inwoners van Kontich om de reus te helpen maken en zijn geboorte bij te wonen.¹ De geboorte van Contios werd uitgebeeld tijdens het openluchtspettakel 'Contios Ontwaakt'. Het leven van Contios zal in de toekomst nog vaker aanleiding geven tot een openluchtspettakel. Het idee om een voorstelling te maken voor en met de reuzen, kon op veel bijval rekenen, al bleek dat praktisch niet altijd haalbaar. Zo droomden sommige reuzenbeheerders van historische reuzen over een evocatie(toneel) waarin hun reuzen een rol speelden, maar gaven ze meteen aan geen goede acteurs te zijn. Er zou dus moeten worden samengewerkt met bijvoorbeeld een plaatselijke toneelkring, maar die banden zijn er (nog) niet.

De identiteit van een reus kan in de loop der jaren veranderen. Soms wordt hij of zij dan 'herboren' onder een andere naam, met een ander verhaal. De essentie van de reus is dan ook niet zijn materiële vorm, maar datgene waar hij voor staat. Het blijvend overbrengen van de betekenis van de reus is voor veel reuzenbeheerders een grote uitdaging voor de toekomst.

“Geen enkele reus komt zonder verhaal. Voor organisatoren is het een uitdaging om de betekenis van de reus over te brengen aan het publiek.”

“De essentie van een reus is niet zijn materiële vorm, maar zijn betekenis.”

THEMA 1: RITUELEN EN GEBRUIKEN

Levenslooprituelen

Heel wat reuzenbeheerders zorgen ervoor dat de belangrijke overgangsmomenten in het leven van hun reus publiekelijk worden gevierd.

Heel af en toe worden **reuzen zwanger** en gaan ze een aantal maanden door het leven met een dikke buik. Op die manier kan de bevolking uitkijken naar de nieuwe reus. Zo is de reuzin van Landskouter onlangs in allerijl moeten trouwen omdat ze zwanger was. Ze kreeg een dikke buik aangemeten en het comité besliste om een reuzenzwangerschap gelijk te stellen aan een olifantsdracht, namelijk 18 tot 22 maanden. Ook in Nederland komen zwangere reuzen soms voor.

Vooraf de **geboorte** van een reus gaat niet onopgemerkt voorbij. De meest aangehaalde traditie onder reuzenbeheerders is dan ook die van de doop, inclusief geboortekaartje, suikerbonen en receptie. Veel reuzen hebben een menselijke meter en peter. Vaak zijn dat plaatselijke politici, in de hoop dat die hun reuzenkind een duwtje in de rug kunnen geven op vlak van financiën of naambekendheid. Sommige reuzen hebben naast een menselijke meter of peter ook een reuzenmeter en -peter. Op die manier worden de banden met andere reuzenverenigingen aangehaald. Sommige reuzen worden gedoopt in een kerk, al is het gebruikelijker om een reus in openlucht te dopen.

“Op 1 september stonden we met onze reus onaangekondigd aan de schoolpoort. Hij heeft zich – met een reuzenboekentas in de hand – ingeschreven als leerling. Zo leren de kinderen hem op een ludieke manier kennen.”

Dat meeste reuzen worden nog steeds in het **bevolkingsregister** van de gemeente ingeschreven, al is de traditie niet meer gekend bij alle ambtenaren. De meeste reuzenverenigingen nemen daarom rechtstreeks contact op met de burgemeester en lichten hun vraag toe door te wijzen op de traditie binnen de reuzencultuur. Sommige reuzen krijgen een reuzengrote identiteitskaart, een gebaar dat volgens de reuzenbeheerders op veel bijval kan rekenen van het publiek.

In de jaren 1980 deden heel wat reuzenkinderen hun eerste en plechtige **communie**. Die traditie is inmiddels volledig verdwenen. Ondertussen zijn er andere tradities in de levensloop van een reus die benadrukt worden. Een overgangsmoment bij kinderen is **de eerste schooldag** in de lagere school. Dat is bij reuzen niet anders. Bij de inhuldiging van een nieuwe school in Belsele bijvoorbeeld, wandelden de plaatselijke reuzen begin september onverwachts door de schoolpoort. Met een reuzenboekentas in de hand, schreven de reuzen zich in. Door deze ludieke actie kwamen veel kinderen in contact met de plaatselijke reuzen.

Soms wordt een speciale **verjaardag** gevierd. Vaak gaat het om kroonverjaardagen (10, 20, 30...j aar). Toen bijvoorbeeld reus Bavo uit Moerzeke Hamme vijftig jaar werd, wijdde de pastoor een heilige mis aan hem. Volgens heel wat reuzenbeheerders kan een moderne priester vaak overtuigd worden om reuzen te dopen of te vieren in de kerk, zeker wanneer op de historische samenhang tussen de reuzen en het katholieke geloof wordt gewezen.

TIP

Meer informatie over reuzentradities en de geschiedenis van de reuzencultuur vind je op de websites van LECA en Reuzen in Vlaanderen.

Een **reuzenhuwelijk** komt heel vaak voor. Meestal wordt een partner gezocht in een naburige gemeente om de onderlinge banden aan te halen. In tegenstelling tot mensen moeten reuzen niet wachten tot ze meerderjarig zijn om in het huwelijksbootje te stappen. Integendeel, ze kunnen gerust trouwen op de dag dat ze geboren worden. Zo werden in 2013 in Wervik twee nieuwe reuzen gemaakt om de vriendschap tussen het Belgische Wervik en het Franse Wervicq-Sud te symboliseren. De Franse reuzin Raymonde De La Frontière trad in het huwelijk met de Belgische Cornelia Vanderschreve op de Leiebrug, net op de grens tussen beide landen. In de regel **scheiden** reuzen niet, geen enkele deelnemer kon zich zo'n voorbeeld voor de geest halen. Volgens velen had dit te maken met het feit dat reuzen voor iets feestelijks staan en een scheiding zou breken met de symboliek van de reuzen.

De **huwelijksjubilea** van reuzen worden vaak gevierd. Volgens verschillende traditiedragers trekt een jubileum van een reus of reuzenkoppel doorgaans meer volk dan een jaarlijkse optocht in de eigen gemeente. Voor een jubileum worden vaak andere reuzen uit de omgeving uitgenodigd.

Sterven doen de meeste reuzen in stilte. Geen enkele reuzenbeheerder kende reuzen die werden begraven. Nochtans zijn er in het verleden veel voorbeelden te vinden van doodsbrieven, begrafenissen en ter aardebestellingen van reuzen. Vaak werd een doodsbrief gebruikt om het gebrek aan vrijwilligers of uitblijvende steun van de gemeente aan te kaarten.

De reuzenbeheerders bleken bijzonder geïnteresseerd in elkaars tradities en gaven aan meer te willen weten over de verschillende rituelen die reuzen allemaal kunnen uitvoeren. Ook de geschiedenis van de reuzencultuur in het algemeen vonden veel deelnemers interessant, omdat dat hen kan helpen om hun traditie te plaatsen in een ruimere context en mensen ervan te overtuigen dat alle reuzen, niet enkel de historische, moeten gezien worden als waardevol erfgoed.

Feestend het hele jaar door

De algemene teneur onder de reuzenbeheerders is dat een reus moet uitgaan om levensvatbaar te blijven. Enkel door buiten te komen kan hij in interactie treden met het publiek. Meestal wordt het optreden van de reuzen geïntegreerd in de lokale feestkalender. **Jaar- en avondmarkten** werden vaak vermeld, net als deelname aan de lokale **carnavalsstoet**. Over dit laatste waren de meningen verdeeld. De meeste deelnemers waren het erover eens dat een reus zeker ook buiten de carnavalsstoet moet optreden, omdat reuzencultuur en carnaval twee aparte tradities zijn. Maar deelnemen aan de plaatselijke stoet kan wel voor (h)erkenning zorgen bij de bevolking. Het nadeel is dat de reuzen soms niet veel aandacht krijgen omdat ze verloren lopen tussen de carnavalswagens. Bovendien zorgt de uitgelaten sfeer tijdens carnaval er soms voor dat de reuzen beschadigd raken.

“Een reus moet uitgaan om levensvatbaar te blijven.”

“Reuzen kunnen ook deelnemen aan jaarlijkse tradities rond kalenderfeesten zoals Nieuwjaar, Driekoningen, Maria Lichtmis, Pasen...”

Een aantal reuzen gaat nog een stap verder en doet mee aan tradities die je niet direct aan reuzen zou linken. Er zijn reuzen die meewandelen in de jaarlijkse fakkeltocht, tijdens een open boerderijdag of met kinderen tijdens een zangtocht voor Driekoningen. Er zijn er die jaarlijks hun nieuwjaarsbrief komen voorlezen op het stadhuis. Anderen krijgen **aangepaste kledij** naargelang het seizoen. Jan Turpijn, de reus van Nieuwpoort, bijvoorbeeld kreeg tot voor kort een kerstmanpak aangemeten en werd een hele week lang tentoongesteld op de markt. Op die manier bleef hij ook tijdens de winter zichtbaar verbonden met de stad.

Ook voor de aanstelling van een **nieuwe burgemeester** of de intrede van een **nieuwe koning** worden heel wat reuzen van stal gehaald. Verder zijn ze aanwezig tijdens **protestacties** of **liefdadigheidsacties**. Zo gebruikte het Rode Kruis hun reus Zeuntje uit Berlare om hun bijdrage af te geven aan het Glazen Huis, een liefdadigheidsactie van de radiozender Studio Brussel. Bij sportmanifestaties zoals belangrijke voetbalmatches of de **Ronde van Vlaanderen** zijn reuzen ook vaak van de partij.

Heel wat reuzenbeheerders nemen niet of zelden deel aan reuzenstoeten buiten de eigen gemeente. Sommige groepen willen wel vaker deelnemen aan reuzenstoeten maar botsen op praktische problemen. Zo kennen ze de weg niet naar organisatoren, zijn er te weinig dragers, hebben ze geen afdoend vervoer of zijn ze niet voldoende verzekerd om hun reus te verplaatsen. Aan de andere kant zijn er ook groepen die er bewust voor kiezen in de eigen regio te blijven.

Muziek en dans

Reuzen zijn performers. Ze maken deel uit van een feestelijke optocht en worden doorgaans begeleid door **muziek**. Vroeger werd vaak een lied gecomponeerd voor een nieuwe reus, maar die traditie is grotendeels verdwenen. De meeste reuzenorganisatoren geven aan dat hun reus danst op ‘Kere weerom, reuseke, reuseke...’ en hebben geen weet van een ‘eigen’ reuzenlied. Veel reuzenliederen zijn verloren gegaan in de loop der jaren, met uitzondering van de Oost-Vlaamse liederen. Marcel Daem, een volkskundige, deed jarenlang onderzoek naar de Oost-Vlaamse reuzenliederen. Dat resulteerde in zijn boek *‘Reuzenliederen in Oost-Vlaanderen’* (1989), uitgegeven door de Koninklijke Bond der Oost-Vlaamse Volkskundigen (KBOV). Het boek is niet meer te koop. De reuzenbeheerders gaven aan heel geïnteresseerd te zijn in de partituren van deze liederen. Hoewel veel deelnemers het eens waren dat een reus pas tot leven komt op muziek, blijkt het in de praktijk niet zo makkelijk om muzikale begeleiding te organiseren. De meeste harmonieën vragen behoorlijk wat geld, iets wat reuzenverenigingen niet altijd kunnen betalen. Ook spelen harmonieën graag een breder repertoire dan enkel reuzenliederen. Volgens sommige reuzenbeheerders is dat een meerwaarde: de reuzen kunnen immers dansen op alles wat een cadans heeft en de omstanders vinden die ‘nieuwe’ muziek vaak leuk. Volgens anderen heeft het publiek toch kritiek wanneer er geen typische reuzenliederen worden gespeeld.

TIP

In de KBOV worden heel wat partituren van Oost-Vlaamse reuzenliederen bewaard.

THEMA 1: RITUELEN EN GEBRUIKEN

Een reuzenlied vertelt vaak het verhaal van de reus. In Kruishoutem bijvoorbeeld hebben de reuzen Pier de Eierboer en Mie de Eierboerin een eigen lied dat, net als de reuzen, dateert uit 1952. Het lied verwijst rechtstreeks naar de Kruishoutemse Eiermarkt, waar de twee reuzen symbool voor staan. Het lied wordt nog steeds gespeeld en helpt om de betekenis van de reuzen over te brengen naar het publiek.

Over het **dansen** waren de meningen bijzonder verdeeld. Heel wat hedendaagse reuzen staan immers op wielen omdat er te weinig reuzendragers te vinden zijn. Dat is geen nieuw fenomeen: al in de jaren 1980 berichtte volkskundige Renaat Van der Linden dat steeds meer reuzen worden gerold in plaats van gedragen.

Gedragen reuzen buigen zich vaak naar het publiek en de reuzendragers moeten bepaalde danspassen instuderen. Bepaalde gerolde reuzen kunnen ook worden opgetild. Daardoor kunnen ze net hetzelfde als de gedragen reuzen. Maar soms maakt de wielconstructie een reus te zwaar om te worden getild waardoor de bewegingen van de reus worden ingeperkt. Dit leidde vaak tot verhitte discussies over de essentie van een reus. Nochtans zijn er door de eeuwen heen veel voorbeelden te vinden van beide typen reuzen. De 16de eeuwse reus Druoon Antigoon bijvoorbeeld was een reus op wielen, terwijl zijn tijdsgenoten uit de Mechelse Ommegang gedragen exemplaren waren.

Hulpmiddelen

- Een digitale lijst van organisatoren van reuzenstoeten en een lijst van reuzenbeheerders op www.reuzeninvlaanderen.be
- De omschrijving van reuzentradities en -geschiedenis op www.lecavzw.be

Binnenkort beschikbaar

- Een hoofdstuk over reuzentradities in de Inspiratiebrochure Reuzenerfgoed (2014)
- De digitale ontsluiting van de Oost-Vlaamse liederen die door de KBOV worden bewaard

Inleiding

Over behoud en beheer van de reus raakten de meeste deelnemers niet snel uitgepraat. Verschillende thema's passeerden de revue. Daarvan geven we een beknopte samenvatting. Achtereenvolgens komen aan bod: de band met de gemeente, de verschillende manieren om een reus te maken, herstelling en onderhoud, transport en opslag, financiën en subsidies en tot slot het omgaan met documentair erfgoed zoals oude affiches, geboorteakten, foto's en dergelijke meer.

Ideën en standpunten van de deelnemers

Steun van de gemeente

Veel reuzenbeheerders gaven aan dat er een groot verschil bestaat tussen privéreuzen en reuzen die eigendom zijn of beheerd worden door de gemeente. In het laatste geval worden de reuzen doorgaans goed opgeslagen. De dragers worden onder het gemeentepersoneel gerekruteerd en er kan gebruik gemaakt worden van de vervoermiddelen van de gemeente. Privéreuzen kunnen meestal niet rekenen op dergelijke logistieke steun. Toch geven sommige reuzengroepen aan dat ze dankzij een goede relatie met burgemeester en schepen van cultuur hulp krijgen van de gemeente voor hun privéreuzen. Het komt er op aan het lokaal bestuur te overtuigen dat niet enkel de historische reuzen maar ook de meer recente reuzen belangrijk erfgoed zijn. Vaak kennen de leden van het gemeentebestuur de plaatselijke reuzen en de mensen die hen levend houden niet. Daarom nodigen sommige reuzenverenigingen de nieuwe burgemeester en schepen van cultuur uit om een dag mee op stap te gaan zodat ze voeling krijgen met de lokale reuzen. Anderen maken een afspraak om hun reuzen en hun werking voor te stellen.

Transport

Een reus vervoeren is niet vanzelfsprekend. Vooral de reuzen wiens lichaam niet kan worden gedemonteerd, zijn enkel te verplaatsen in een **vrachtwagen**. De meeste reuzenbeheerders hebben geen eigen vrachtwagen en moeten die voor elke verplaatsing lenen bij de gemeente, een bedrijf of een verhuurfirma. Reuzen zijn bovendien kwetsbaar wanneer ze vervoerd worden. Sommige reuzenbeheerders hebben een systeem uitgedokterd om de reuzen in de vrachtwagen vast te binden. Anderen maakten houten bakken op wielen voor de hoofden en soms zelfs voor de onderdelen van het lichaam. Om een reus te vervoeren heb je vaak een **extra verzekering** nodig. Die kunnen vrij duur uitvallen. Daarom beslissen sommige verenigingen om enkel binnen de gemeente naar buiten te komen met hun reus. Ook al omdat de gemeente soms wel vervoer voorziet, onder strikte instructies om binnen de gemeentegrenzen te blijven.

“Een onderhoud met de burgemeester of schepen van cultuur over het belang en de betekenis van de reuzen kan nuttig zijn. De reuzen zijn immers vaak niet gekend in de eigen gemeente.”

Opslag

Een geschikte opslagplaats vinden is een groot probleem voor de meeste reuzenbeheerders. De opslagruimte moet droog, vrij van ongedierte en voldoende warm zijn. Om schimmel te vermijden gebruiken sommige verenigingen houten bakken voor het hoofd, de handen en de kledij van de reus.

TIP

De allereerste reuzen werden gemaakt voor katholieke processies en ommegangen. Nu nog vinden sommige reuzen een onderkomen in de plaatselijke kerk of stadhuis. Ook lokale musea en heemkringen stellen soms reuzen tentoon.

Reuzen worden zowat overal opgeslagen. Soms worden ze ondergebracht bij een plaatselijke vereniging. Soms krijgen ze een plaats in het gemeentemagazijn. Voor veel verenigingen is dat een prima oplossing al zijn er ook nadelen verbonden aan **stadsmagazijnen**. Die zijn immers vaak niet open in het weekend of 's avonds. Dat zijn echter de momenten dat vrijwilligers tijd hebben om de reuzen uit te halen of te herstellen. Dat zorgt bij sommige organisaties voor praktische problemen. Sommige reuzen zijn opgeslagen in gehuurde garages, schuren, scholen, jachtpaviljoenen of handelszaken. Anderen staan tentoongesteld in kerken, culturele centra of trouwzaal van het gemeentehuis. Ook heemkundige kringen en lokale musea stellen soms reuzen tentoon. Dat heeft als voordeel dat de reuzen het hele jaar door te zien zijn. Vaak wordt er ook een paneel met uitleg naast de reus gehangen waardoor meer mensen vertrouwd raken met zijn geschiedenis en betekenis.

Volgens reuzenbeheerders is het belangrijk dat de reuzen niet te ver van het **centrum** worden opgeslagen. Zo kunnen ze aan plaatselijke feesten en evenementen deelnemen zonder dat er vervoer aan te pas komt. Daarom vonden reuzenbeheerders het geen oplossing om regionale reuzendepots in te richten.

Constructie

Reuzen zijn vaak gemaakt door plaatselijke kunstenaars en ambachtslieden. Velen onder hen doen dat omdat ze affiniteit hebben met de plaatselijke reuzen en met de gedachte waar ze voor staan. De meesten kiezen ervoor geen reuzen voor verenigingen van buitenaf te maken, omdat dat te veel tijd en energie kost. Vele reuzen zijn dan ook een bijzonder lokaal product. Vaak werken plaatselijke, vooral technische scholen of een kunstacademie mee aan de bouw ervan. Dat heeft als bijkomend voordeel dat meer mensen zich betrokken voelen bij de reus.

Hedendaagse reuzenbouwers gebruiken tal van materialen en technieken om de lichamen en hoofden van de reuzen te maken. Wat de **hoofden** betreft wordt vaak gebruik gemaakt van papier-maché en polyester. Dat laatste heeft het voordeel dat het lichter weegt, wat voor een gedragen reus belangrijk is. Bovendien is polyester beter bestand tegen weer en wind. Sommige reuzengroepen kiezen er dan ook voor om over hun bestaande hoofden uit papier-maché een laag polyester te leggen. Naast een structuur van kippengaas wordt ook vaak piepschuim gebruikt als basis voor een reuzenhoofd. Zo zijn de hoofden van de Huzaren van Brugge gemaakt uit piepschuim waarover een laag polyester is gegoten. Vervolgens wordt aceton in het hoofd gegoten waardoor het piepschuim oplost.

Sommige beheerders laten een hoofd maken door carnavalsgroepen uit Aalst. De kostprijs van zo'n hoofd schommelt volgens reuzenbeheerders rond de 300 euro. Wanneer het hoofd en het lichaam van de reus niet door dezelfde groep mensen worden gemaakt, is het belangrijk om dit goed met elkaar af te stemmen. De balans van een reus is immers cruciaal. Een te groot hoofd maakt bijvoorbeeld dat de reus niet meer naar voor kan buigen of moeilijker te dragen is. Er bestaan ook kunstenaars die zich specialiseren in het maken van reuzenhoofden. Die kunstenaars geven ook praktische tips over hoe het reuzenhoofd het best kan bijgewerkt worden.

Er bestaat een grote variëteit aan gebruikte materialen voor de **lichamen**: wilg, elektrische buizen, ijzer, aluminium, kippengaas... Een reus uit wilg is doorgaans gemaakt door een van de weinige professionele mandenvlechters die nog reuzen maken. Een dergelijk reuzenlichaam is niet goedkoop en kost al snel enkele duizenden euro's. Veel reuzen worden door een enthousiaste groep amateurs gemaakt. Die gaan creatief op zoek naar manieren om de reus licht en stevig genoeg te maken. Elektrische buizen zijn volgens velen ideaal om een reus te bouwen: ze zijn flexibel, wegen niet veel en zijn goedkoop.

“Een reus maken is duur. Toch staan er veel te verkommeren op zolders en magazijnen. Kan er geen zoekertjessite komen om die reuzenonderdelen aan te bieden aan geïnteresseerden?”

Sommige reuzen staan op wielen. Wanneer de constructie licht genoeg is, kunnen de reuzen op bepaalde momenten in een stoet ook worden opgetild. Op die manier kunnen ze zich nog vooroverbuigen naar het publiek. Het is belangrijk dat de wielen van goede kwaliteit zijn, iets wat al snel 800 euro kost.

De reuzenbeheerders gaven aan dat reuzen vaak 'inslapen'. Ze worden nog wel ergens bewaard maar er is niemand die zich nog over hen ontfermt. Omgekeerd zijn er ook groepen die actief op zoek zijn naar mensen die hun reus willen overnemen. Het zou volgens de reuzenbeheerders handig zijn om een systeem te hebben om dergelijke reuzen of onderdelen van reuzen, aan te bieden. FEN Vlaanderen, de koepel voor carnavalsverenigingen, heeft zo'n systeem voor carnavalsattributen en dat lijkt goed te werken. Op die manier zouden de kosten voor het bouwen of herstellen van een reus kleiner kunnen worden. In Wenduine bijvoorbeeld hebben de FVV Creatieve Noordzeevrouwen een reus 'geadopteerd'. De reus Gust van de carnavalsvereniging De Schoimloëpers uit Baasrode, leeft aan de kust voortaan verder als 'Gust den aangespoelde'. Daar waar hij vroeger een plaatselijke carnavalvertegenwoordigde, staat hij nu symbool voor alle mensen die aan de kust wonen maar er niet geboren zijn.

Herstelling en onderhoud

Reuzen zijn kwetsbaar erfgoed. Ze kunnen beschadigingen oplopen in hun opslagplaats, tijdens het vervoer en vooral wanneer ze optreden in openlucht. Het weer vormt vaak een gevaar. Als het plots begint te regenen of de reus kantelt door hevige wind, lopen de kosten vaak hoog op.

Natte **kledij** moet zorgvuldig gedroogd worden vooraleer ze wordt opgeborgen. Kledij wordt niet alleen nat maar vaak ook vuil door de regen. Het laten reinigen van die kledij door gespecialiseerde firma's is niet goedkoop. Sommige verenigingen hebben regenjassen voor hun reuzen laten maken. Die kosten ongeveer 650 euro per stuk, een bedrag dat voor veel groepen niet haalbaar is. Kledij kan ook beschadigd worden bij het aan- en uitkleden van de reus. Sommige verenigingen kiezen er daarom voor om de reuzen aangekleed op te slaan.

Het **hoofd** van de reus vraagt het meeste onderhoud. Een hoofd uit papiermaché wordt meestal opgelapt met glasvezelpapier en een nieuwe laag verf. Ook hoofden uit polyester worden vrij vaak bijgeschilderd. Soms heeft een reus meer nodig dan oplapwerk. Heel wat reuzen krijgen regelmatig een nieuw lichaam of hoofd. Sommige originele hoofden worden bewaard door privépersonen of in musea. De lichamen worden doorgaans niet bijgehouden.

Een reus wisselt in zijn leven doorgaans een aantal keer van **onderstel**. De redenen daarvoor zijn divers. Soms wordt het riet niet goed onderhouden en kan de gevlochten mand niet meer gered worden. Of wordt een zware constructie vervangen door een lichtere variant. Een onderstel vervangen of restaureren gebeurt vaak met de hulp van plaatselijke scholen, kunstenaars of ambachtslui. Soms wordt een rieten mand besteld bij een professionele mandenvlechter.

Sommige reuzenbeheerders geven aan dat het handig zou zijn om een aantal basistips te krijgen over hoe ze hun reuzen het best kunnen onderhouden. Een soort van EHBO-folder waarin bijvoorbeeld zou staan hoe je een hoofd uit papiermaché oplapt, hoe je moet omgaan met wilg en dergelijke meer.

TIP

Meer informatie over hoe je met oude foto's, documenten... kan omgaan, kom je te weten in de Inspiratiebrochure van 2014.

Documentair erfgoed

Heel wat reuzengroepen zijn niet actief bezig met het bewaren van oude affiches, statuten, foto's, reuzendocumenten, krantenartikelen en dergelijke meer. Het documentair erfgoed is heel versnipperd en wordt vaak niet bewust bijgehouden. Toch werken enkele reuzenverenigingen samen met lokale erfgoedcellen om hun oude foto's in te scannen en te digitaliseren via hun beeldbanken. Ook de Koninklijke Bond der Oost-Vlaamse Volkskundigen (KBOV) leverde recent heel wat inspanningen om het documentair reuzenerfgoed dat ze beheert te digitaliseren. De KBOV beschikt over de archieven van Marcel Daem en Renaat Van der Linden, twee volkskundigen die jarenlang onderzoek deden naar reuzen in Vlaanderen. De KBOV scande meer dan 1600 oude foto's in en kijkt momenteel hoe die het best kunnen ontsloten worden. De reuzenbeheerders kennen vaak de weg niet naar de erfgoedinstanties die hen zouden kunnen helpen bij het bijhouden van een archief. Velen onder hen gaven ook aan dat hun prioriteiten daar niet liggen.

Financiën en subsidies

Om het onderhoud van reuzen te bekostigen, organiseren veel verenigingen activiteiten zoals een BBQ of een bingoavond. Ook de vergoeding om mee te lopen in een stoet wordt doorgaans besteed om de reuzen te verzorgen. Die vergoedingen liggen niet vast en verschillen van groep tot groep. Sommige reuzengroepen trekken er al op uit voor een paar honderd euro, andere vragen een paar duizend euro. Vaak hebben die prijsbepalingen te maken met de hogere kosten die organisaties hebben bij het transport en onderhoud van hun reuzen. De hoge vraagprijs van sommige reuzenverenigingen heeft als gevolg dat ze niet meer gevraagd worden om uit te gaan. Een oplossing voor oplopende kosten is een broederschap afsluiten met een bevriende reuzengroep. Op die manier kunnen de kosten voor transport, naar het buitenland bijvoorbeeld, gedeeld worden. De reuzen van Evergem en Serskamp bijvoorbeeld hebben een broederschap waarbij ze dragers en transport delen. Nu kunnen ze vaker ingaan op uitnodigingen, zelfs op die uit het buitenland.

Sommige organisaties krijgen financiële steun van de gemeente al is dat veeleer een uitzondering dan een regel. Veel reuzenverenigingen vinden dat een plaatselijke harmonie of groep vendelzwaaiers een meerwaarde is voor het optreden van de reus. Maar de vergoeding die daarvoor moet worden betaald, is vaak te duur voor de reuzengroepen. Sommige verenigingen gaan samenwerkingsverbanden aan met de plaatselijke harmonie. Ze maken samen een nieuwe reus. Op die manier is de plaatselijke harmonie makkelijker te overtuigen om mee te lopen in een stoet.

TIP

Een plaatselijke cultuurambtenaar kan de verschillende subsidiemogelijkheden uitleggen.

Veel reuzenbeheerders weten niet tot wie of welke instanties ze zich kunnen richten om subsidies te krijgen voor hun reuzen. Dat verschilt ook sterk van regio tot regio. Soms kunnen subsidies bekomen worden via aansluiting bij de Cultuurraad of door een erfgoedprojectaanvraag in te dienen bij provincie of erfgoedcel. Zo kon de stoet ter gelegenheid van 50 jaar Pierlala in Ursel uitgaan dankzij financiële ondersteuning van zowel de provincie Oost-Vlaanderen als Erfgoedcel Meetjesland (€2500). Vaak is de plaatselijke cultuurambtenaar een goed aanspreekpunt om je wegwijs te maken in de financieringsmogelijkheden.

Binnenkort beschikbaar

- Een subsidie-overzicht
- EHBR: Eerste Hulp bij Reuzen
- Zoekertjespagina op www.reuzeninvlaanderen.be

Turnhout, 3 maart 2013 © LECA

Inleiding

Reuzen leven bij gratie van het publiek. De meeste reuzenverenigingen onderschrijven het belang van publiekswerking, al zeggen ze er meteen bij dat die als eerste wegvalt wanneer het budget beperkt is. Andere reuzenverenigingen geven aan dat hun reuzen voldoende gekend zijn en er dus weinig nood is aan promotie. Een aantal thema's kwamen duidelijk naar voor: reuzenbeheerders willen vaker uitgenodigd worden op reuzenstoeten; de gemeente kan een belangrijke rol spelen in de promotie van de reuzen; reuzenverenigingen gaan steeds vaker online en samenwerken met reuzenverenigingen en erfgoedspelers kan een meerwaarde zijn voor de reuzencultuur. Deze thema's bespreken we een voor een.

Ideeën en standpunten van de deelnemers

Reuzen promoten aan organisatoren van stoeten

De algemene teneur is dat een reus die vaak uitgaat, ook vaker zal worden gevraagd. Nieuwe reuzen of reuzen die een tijdje uit roulatie waren, hebben het op dat vlak veel moeilijker. Heel wat reuzengroepen kennen de weg niet naar organisatoren van reuzenstoeten. Een van de duidelijkste vragen tijdens de gesprekken was het opstellen van een lijst van alle stoeten en hun organisatoren. Zo kunnen reuzenverenigingen gericht 'reclame' maken voor hun reus.

Eens uitgenodigd voor een stoet, is het van belang een stevig netwerk op te bouwen. Mond-aan-mondreclame speelt daarbij een belangrijke rol. Sommigen gaan een stap verder en delen tijdens de stoet visitekaartjes uit van hun reus. Zo ontstaan er wisselwerkingen tussen reuzenverenigingen. Tijdens een stoet is het voor de toeschouwers niet altijd duidelijk waar de reus voor staat. Soms wordt dat opgelost door de geschiedenis van de reus op plakaten mee te dragen in de stoet. Af en toe wordt er ook een flyer met de betekenis van de reus uitgedeeld aan het publiek. De ervaringen daarmee waren dubbel. Een flyer aanmaken is vrij duur en vaak wordt hij toch maar weggesmeten achteraf. Het programmaboekje van een stoet is volgens de deelnemers interessanter. Verschillende reuzenbeheerders sturen een informatiemap naar de organisatoren van reuzenstoeten waarvoor ze zijn uitgenodigd. Daarin staat alle informatie over de betreffende reuzen zoals hun geschiedenis en betekenis. Deze informatie wordt gebruikt bij het maken van een programmaboekje, of een folder of bij de voorstelling van de reuzen tijdens de stoet. Veel reuzenbeheerders waren van mening dat er vroeger meer stoeten waren dan vandaag. Op die manier wordt het steeds moeilijker om uitgenodigd te worden door een organisator.

“Reuzenstoeten zijn een geval van ‘ons kent ons’. Hoe meer een reus uitgaat, hoe vaker hij wordt gevraagd. Nieuwe reuzen doen er goed aan hun reus kenbaar te maken aan organisatoren. Een mailtje kan wonderen doen.”

Reuzen uitnodigen kost geld. De organisator staat in voor de transportkosten en vaak ook voor een vergoeding voor de dragers. Het kan ook veel kleinschaliger. Heel wat reuzenverenigingen treden gratis op voor reuzen uit naburige gemeenten. Door op die manier reuzen uit te wisselen, slagen ze er in vaak uit te gaan met een minimum aan middelen. Een netwerk is niet enkel belangrijk om uitgenodigd te worden voor reuzenstoeten. Het is ook belangrijk om goede contacten te onderhouden met plaatselijke verenigingen. Op die manier wordt de reus ook tijdens hun activiteiten uitgenodigd en versterkt de band met de gemeente.

“Telkens wanneer er een nieuwe burgemeester is, vragen wij een onderhoud aan. We stellen de reuzen voor en wijzen hem op het belang voor de gemeente.”

Reuzen promoten naar de gemeente

Veel reuzenbeheerders zijn ervan overtuigd dat hun reuzen een meerwaarde kunnen betekenen voor de gemeente waarin ze wonen. Ze kunnen als het ware gezien worden als het uithangbord van de gemeente. Reuzenbeheerders wezen op het probleem dat heel wat reuzen niet gekend zijn in eigen streek. Bij sommigen zijn er ook nauwelijks contacten met het stadsbestuur, terwijl de reuzengilde toch actief deel uitmaakt van het lokale socio-culturele leven. Er zijn zelfs reuzen die amper in hun eigen gemeente buitenkomen, maar wel vaak deelnemen aan stoeten op verplaatsing. Veel reuzenbeheerders vinden dat jammer. Velen onder hen zijn dan ook vragende partij om de band tussen de reuzen en de gemeente duidelijker te promoten. Een eerste eenvoudige stap in dit proces is een duidelijke link tussen de website van de gemeente en die van de reuzenbeheerders. Een andere mogelijkheid is dat de gemeentelijke website de activiteiten van de reus zou opnemen in de kalender. Dat is nu vaak nog niet het geval.

TIP

Heel wat gemeenten vermelden de plaatselijke reuzen op hun website.

Sommige reuzenbeheerders wezen erop dat er reuzen zijn die amper bekendheid hebben in eigen stad. Bij sommigen zijn er ook nauwelijks contacten met het stadsbestuur, alsof de reuzengilde geen actief deel uitmaakt van het socio-culturele leven van hun thuisstad. Weinigen waren ook aangesloten bij bijvoorbeeld de cultuurraad van hun stad of gaan zelden in eigen stad uit. Dit laatste wordt ook veroorzaakt door de afwezigheid van festiviteiten die er vroeger soms wel waren. Dit heeft natuurlijk een impact op de instroom van nieuwe leden en op financiering.

Reuzen die eigendom van de stad zijn en waar geen echte gilde of groep rond gevormd is, hangen voor hun voortbestaan zeer sterk af van het enthousiasme van het gemeentepersoneel en -bestuur. Dit is een mogelijk risico voor de toekomst. Daar tegenover zijner reuzen die heel sterk staan in hun stad, zoals bijvoorbeeld Dendermonde, Hamme, Grembergen... Daar nemen de reuzen actief, soms verplicht, deel aan de festiviteiten. Bij deze reuzen is het vinden van nieuwe mensen iets minder moeilijk. Het betekent niet dat de vrijwilligers met pakken staan aan te schuiven.

Reuzen zijn als mensen. Ook op Facebook. Dat is een handige manier om in contact te blijven met de achterban van de reus en bevriend te raken met andere reuzenverenigingen.

Online promotie

Heel wat reuzenverenigingen beheren een eigen website. Dat is een ideale en vrij goedkope manier om de reuzen voor te stellen en om de activiteitenkalender bekend te maken aan het publiek. Verenigingen plaatsen heel wat foto's op hun website. Het kan ook een hulp zijn om de reuzen voor te stellen op de website van de gemeente. Dat is bij vele reuzen het geval. Door op de gemeentelijke website te staan kan de band met de lokale bevolking worden aangehaald.

Een andere manier om reuzen publiek te maken en de gemeenschap er rond te mobiliseren is Facebook. Zo hebben de negen reuzen van Deurne, de Dendermondse reuzen Indiaan, Mars en Goliath, de Vaantjesboer uit Halle en reus Sint-Pancaas uit Waasmond een druk bezochte Facebookpagina. Het voordeel van een Facebookpagina is bovendien dat je 'vriend' kan worden met andere reuzenverenigingen. Zo ontstaat een virtueel netwerk.

Andere promotiekanalen

De reuzenbeheerders haalden nog heel wat kanalen die ze gebruiken om reuzen en hun activiteiten zichtbaarder te maken. Zo werken sommigen samen met de Dienst Toerisme. Anderen maken gebruik van de lokale parochie- en reclamebladen, regionale televisie- en radiozenders of het tijdschrift van de Heemkundige Kring. Misschien kan via De Druivelaar ook promotie gevoerd worden. Zo kan bijvoorbeeld een stoet enkele dagen voordien aangekondigd worden.

Overkoepelde promotie en initiatieven

Er zijn de laatste jaren heel wat initiatieven genomen om de reuzencultuur in Vlaanderen duidelijker op de kaart te zetten. Volgens velen was dat een goede zaak: zo kan Vlaanderen sterker bestempeld worden als 'reuzenregio', net als in Noord-Frankrijk het geval is. Opmerkelijk is wel dat de meeste reuzenbeheerders niet op de hoogte zijn van reeds bestaande initiatieven.

Frankrijk en Wallonië werken al langer samen aan een **reuzenkalender** waarin de belangrijkste reuzenstoeten worden opgesomd. Daarin stonden traditioneel al heel wat Vlaamse feesten. Sinds 2011 werkt ook LECA structureel mee aan deze kalender. Het expertisecentrum staat voortaan in voor de Vlaamse contacten. Organisatoren kunnen hun evenement voor 1 november van ieder jaar melden aan LECA, waarop ze opgenomen worden in die kalender. Reuzenbeheerders vinden de kalender zeker nuttig, al wezen ze erop dat het vooral interessant was voor het publiek. Wat volgens hen ontbreekt, zijn de contactgegevens van organisatoren.

TIP

Staat je reus al in het reuzenregister? Surf naar www.lecavzw.be en maak een fiche aan. Zo documenteren we samen de reuzencultuur van vandaag. Het register is ook consulteerbaar de website van Reuzen in Vlaanderen.

TIP

Sommige reuzen werden erkend als immaterieel cultureel erfgoed. Hoe zij hun erfgoed bewust doorgeven aan volgende generaties is te lezen op www.immaterieelerfgoed.be.

Sinds 2010 werkt LECA aan een **online reuzenregister** (www.lecavzw.be/reuzen). Daarin kunnen alle reuzenbeheerders hun reus aanmelden. Zo worden de diversiteit en de rijkdom van de reuzencultuur stap voor stap blootgelegd. Het reuzenregister is een hulpmiddel voor de traditiedragers. Het is dan ook de bedoeling dat het beheer ervan in handen komt van zij die de traditie levend houden. Daarom stond LECA mee aan de wieg van Reuzen in Vlaanderen, een onafhankelijke koepelorganisatie. Een eerste actie was het delen van het reuzenregister op de website van Reuzen in Vlaanderen. In de toekomst zal Reuzen in Vlaanderen de verantwoordelijkheid voor het reuzenregister op zich nemen, met ondersteuning weliswaar van LECA. Meer dan driehonderd beheerders werkten mee aan het register. Het grote voordeel is volgens hen dat de contactgegevens om de reus te boeken online staan. Organisatoren van reuzenstoeten vinden wel dat het handiger zou zijn om een lijst van alle reuzenverenigingen te hebben. Zo kunnen ze makkelijker een algemene mailing uitvoeren. Dat op de site van LECA ook informatie staat over de reuzencultuur in België en de wereld werd nuttig bevonden.

De **website van Reuzen in Vlaanderen** biedt heel wat mogelijkheden voor reuzenbeheerders. Iedereen die dat wil, kan zijn reuzenevenementen melden. Binnenkort komt er ook een zoekertjespagina. De website maakt de bijzonder levendige reuzencultuur in Vlaanderen zichtbaar voor het grote publiek. Reuzen in Vlaanderen heeft ook een Facebookpagina.

Het beleid rond immaterieel cultureel erfgoed was minder gekend. Nochtans zijn sommige reuzen opgenomen op Unesco's Representatieve Lijst van het Immaterieel Cultureel Erfgoed van de Wereld. Ook het Vlaams beleid met de Inventaris Vlaanderen Immaterieel Cultureel Erfgoed en vooral het elektronische platform www.immaterieelerfgoed.be zijn niet echt gekend bij de reuzenbeheerders.

Hulpmiddelen

- Het online reuzenregister op www.lecavzw.be en www.reuzeninvlaanderen.be
- Een lijst van reuzenverenigingen in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- De website www.immaterieelerfgoed.be
- De jaarlijkse Calendrier des Géants

Inleiding

Heel veel tradities worden in stand gehouden door een netwerk van vrijwilligers, elk met hun eigen interesses en vaardigheden. Door de krachten te bundelen kan veel verwezenlijkt worden. Ook de reuzenbeheerders zagen het nut van samenwerken in.

TIP

Heel wat erfgoedcellen bouwden de laatste jaren een werking uit rond reuzen. Het loont de moeite om hun aanbod te bekijken. Is er een erfgoedcel voor jouw regio? Kijk het na op www.erfgoedcellen.be.

Ideeën en standpunten van de deelnemers

In de praktijk blijkt dat de meeste reuzenverenigingen vragende partij zijn om samen te werken. Ze zien een belangrijke partner in de gemeente, lokale verenigingen, de horeca, jeugdbewegingen, scholen, andere reuzenverenigingen en erfgoedorganisaties. Sommige groepen hebben goede ervaringen met de **lokale erfgoedcel**, die het belang van de reuzencultuur aankaarte bij het gemeentebestuur.

De meeste beheerders kloppen aan bij de plaatselijke **horeca, zelfstandigen en bedrijven** om hun reus of evenement te sponsoren. Dat wordt volgens de reuzenbeheerders steeds moeilijker, omdat iedereen steeds bij dezelfde mensen terecht komt.

Volgens velen komt een reus extra tot leven op muziek. Toch staan veel **harmonieën, fanfares en brassbands** niet meer te springen om mee te lopen in een reuzenstoet. Nochtans worden de leden van muziekgroepen altijd betaald. Voor een reuzenvereniging is het dus belangrijk op goede voet te staan met lokale muziekverenigingen en hen enthousiast te maken voor de reuzen.

Jeugdverenigingen worden vaak aangesproken om dragers te vinden voor een evenement of stoet. De jongeren die zich engageren, doen dat meestal voor een korte periode. Soms zorgt dat voor problemen met de verzekering. In Lochristi heeft men dat opgelost door de statuten van de vereniging zodanig aan te passen dat het ad hoc verzekeren van invallers mogelijk wordt. In bepaalde gemeenten hebben ze goede ervaringen met de Roefeldag, een dag waarop kinderen een kijkje achter de schermen mogen nemen bij bedrijven, verenigingen en de horeca. Als ze de reuzen mogen aanraken, helpen aankleden of met zijn allen proberen op te tillen, creëren kinderen er een band mee.

Soms wordt er samengewerkt met op het eerste zicht **niet zo voor de hand liggende partners**. In Kruishoutem bijvoorbeeld werkte de plaatselijke beschutte werkplaats mee aan de nieuwe kledij voor de reuzen.

THEMA 4: SAMENWERKING

Met andere **reuzenorganisaties** wordt doorgaans niet vaak samengewerkt. De reuzennetwerken blijven vooral regionaal. Nochtans zijn veel reuzenbeheerders vragende partij om anderen te ontmoeten. Het systeem om iedereen provinciaal samen te roepen, werd positief onthaald. De beheerders zien daar duidelijk een taak weggelegd voor Reuzen in Vlaanderen. Verder verwachten ze van Reuzen in Vlaanderen ook dat de organisatie, net als FEN Vlaanderen dat doet voor de carnavalsverenigingen – lobbyt voor voordelige verzekeringen en praktische informatie aanreikt over bijvoorbeeld veiligheid, het organiseren van een stoet of het vinden van subsidies.

Binnenkort beschikbaar

- Een overzicht van de activiteiten van de erfgoedcellen rond reuzen

Hasselt, 8 juni 2013 ©LECA

Inleiding

Tijdens deze ronde kwam een van de kernproblemen van de hedendaagse reuzencultuur naar boven: het gebrek aan reuzendragers. Verder werd er ook gediscussieerd over het ideale statuut van een reuzenorganisatie en het al dan niet opstellen van een draaiboek voor het organiseren van een reuzenevenement.

Ideeën en standpunten van de deelnemers

Aard van de organisatie

De reuzencultuur bestaat uit een amalgaam van groepen, elk met hun eigen structuur. Zo zijn er reuzengilden, vzw's, feitelijke verenigingen, stadsbesturen, horecazaken, scholen tot zelfs individuen die hun schouders zetten onder een reus. Reuzen zijn soms ook een bijkomstigheid voor de groepen die ze beheren. Zo maken veel reuzen deel uit van een feestcomité, een fanfare, een volksdansgroep of een vrouwenvereniging. De kernactiviteit van deze groepen ligt ergens anders. Soms zijn er werkgroepen binnen de vereniging die zich specifiek bezighouden met de reus, vaak ook niet.

Niet iedereen is ervan overtuigd dat het vzw-statuut de aangewezen werkingsvorm is voor een reuzenvereniging. De erkenning als vzw blijkt soms extra werk en verplichtingen mee te brengen. Ook de aansprakelijkheid schrikt veel mensen af. De situatie is wel anders als de reus niet de belangrijkste bestaansreden is van de vereniging, maar één van de onderdelen van de werking vormt. Dan is een vzw-structuur volgens velen de beste optie. De administratieve last blijkt vaak groot en veel aanwezigen geven aan dat ze het interessant zouden vinden als iemand hen daar wegwijs in kan maken.

De taakverdeling binnen de reuzengroepen is heel divers. Veel reuzenverenigingen kampen met ene tekort aan mensen die op langere termijn een bepaalde verantwoordelijkheid op zich willen nemen. In de praktijk komt het er vaak op neer dat enkele gedreven mensen alle werk op zich nemen. Sommige verenigingen hebben een duidelijkere taakverdeling dan andere. In een reuzengilde bijvoorbeeld vind je vaak een voorzitter, ondervoorzitter, secretaris, dragers en materiaalmeester. Bij anderen gaat het er veel lossier aan toe en wordt de werking georganiseerd zonder daarvoor vergaderingen in te leggen.

“Veertigers hebben vaak nog kleine kinderen. Voor hen is het moeilijk om zich geregeld vrij te maken.”

Een groot probleem is het vinden van nieuwe kernleden. Dertigers en veertigers hebben vaak nog kleine kinderen of zijn lid van tal van verenigingen en clubs. Het is niet evident om die mensen bij de organisatie te betrekken. Anderzijds is het ook moeilijk om tieners aan te trekken. Vooral onder groepsdruk haken velen af omdat de reuzen niet als voldoende hip worden gezien. In het algemeen vinden de aanwezigen dat het werven van nieuwe leden iets is waar permanent in geïnvesteerd moet worden. Hoe beter mensen de reus kennen, hoe makkelijker het blijkt om hen te overtuigen.

De kennis over de plaatselijke reus wordt doorgaans mondeling doorgegeven, al stellen sommige reuzenbeheerders die kennis op schrift. Vooral draaiboeken voor stoeten werden door deelnemers als heel nuttig bevonden. In zo'n document staan vaak ook contactadressen van alle stoeten waar de reus aan deelneemt. Wanneer de vaste organisator om een of andere reden zou wegvallen, kan de traditie toch worden verdergezet. Een van de verenigingen werkt voor het laden van de vrachtwagen met een foto. Die toont duidelijk welke onderdelen waar moeten staan tijdens het transport. Om de kennisoverdracht te garanderen wanneer bestuursleden met pensioen gaan, kan met 'dubbellopen' gewerkt worden. Nieuwe bestuursleden lopen dan mee met de 'ervaren rotten'. Er wordt ook gemeld dat het zinvol kan zijn om nieuwe leden 'stage' te laten lopen. Zo kunnen ze uitvissen wat zij leuk vinden om te doen zonder dat ze meteen al grote verantwoordelijkheden moeten dragen.

Dragers vinden

Het vinden van voldoende dragers is een van de grootse problemen van reuzenverenigingen. Een reus dragen is fysiek zwaar. Om de zoveel meter moeten de dragers worden afgelost. Om een reuzenstoet uit te lopen, heb je dus een aantal dragers per reus nodig, minimum 3. Veel reuzenverenigingen hebben meerdere reuzen. Ze laten een aantal reuzen noodgedwongen thuis bij gebrek aan dragers. Niet iedereen kan een reus dragen. Je hebt er voldoende spierkracht voor nodig. Daarom is het jammer dat vooral de generatie van 30-ers en 40-ers moeilijk te engageren zijn op lange termijn. Vooral in de zomermaanden – in vol reuzenseizoen – is het vinden van reuzendragers extra moeilijk. Sommige reuzenverenigingen schakelen daarom interimbureaus in of betalen vrijwilligers iets extra. Wanneer gewerkt wordt met uitzendkrachten, laat men nieuwe dragers een uur op voorhand komen om hen de basisvaardigheden aan te leren. Voor veel verenigingen is het betalen van dragers een dure aangelegenheid die ze door sponsoring of inkomsten uit groepsactiviteiten proberen op te vangen. Ook vrijwilligers worden doorgaans betaald. De vergoedingen van de dragers schommelen van groep tot groep, dat gaat van gratis tot zelfs 25 euro per stoet.

“Niet iedereen kan een reus dragen, het vereist best wel wat spierkracht. Maar sterke mannen vinden is vaak een probleem.”

THEMA 5: OVERDRACHT EN ORGANISATIE

Reuzenverenigingen zijn creatief in hun zoektocht naar dragers. Sommigen onder hen hebben positieve ervaringen met het aanspreken van de **plaatselijke school**. Wanneer een school zich achter een reus schaart, kunnen er vaak nieuwe mensen worden aangetrokken die zich willen engageren. Dat kunnen leerkrachten zijn maar net zo goed ouders die de charme van de reuzen inzien. Sommige reuzenbeheerders dagen **jongeren** uit. Ze organiseren bijvoorbeeld wedstrijden voor sport- en jeugdverenigingen. Alle proeven hebben te maken met de reus: hem om het verst dragen, een loopwedstrijd met of tegen de reus.... De hoop is dat jongeren op een speelse, competitieve manier de smaak van het 'reuzen dragen' te pakken zullen krijgen. De algemene teneur is dat jonge kinderen makkelijk warm te maken zijn voor de reuzen. Om die kinderen een taak te geven roepen sommige verenigingen kleine reusjes in het leven die makkelijk door een kind van twaalf kunnen worden gedragen. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de Evergemse Debbautsreuzen.

Ook tijdens culturele evenementen laten reuzenverenigingen het publiek vaak de reus 'uitproberen'. Sommige reuzengroepen staan met een infostand op drukbezochte evenementen. Ze spreken mensen aan om 'ludiek' hun schouders onder de reuzen te zetten. Dat kan nieuwe dragers opleveren, al bleek dat in de praktijk niet altijd evident. In Hamme zijn al goede resultaten uit sociale mediacampagnes voortgekomen. Het lukte om via die weg jongere mensen warm te maken als drager of lid van het bestuur.

De best draaiende reuzengroepen zijn die waarvan de leden ook echte vrienden zijn. Sommige groepen zetten daar sterk op in. Ze proberen iedere uitstap zo leuk mogelijk te maken en organiseren in de winter tal van activiteiten om de groepsgeest aan te wakkeren,. Door een warme sfeer te creëren en engagementen te laten groeien, hebben deze groepen een stevige basis om hun traditie jaar na jaar verder te zetten.

Binnenkort beschikbaar

- Informatie over vzw-statuut
- Een voorbeeld van een draaiboek

Dat de reuzencultuur leeft, betekent niet dat reuzenbeheerders geen duwtje in de rug kunnen gebruiken. Een aantal kansen en valkuilen kwam duidelijk naar boven. Die kunnen worden samengevat in de onderstaande SWOT-analyse.

STERKTES Banden met andere vrijetijdsvormen Belangrijk element van de (lokale) feestcultuur Rijke geschiedenis/tradities Onderlinge solidariteit Belangrijk voor de sociale cohesie	ZWAKTES Minimale documentaire erfgoedwerking Kwetsbaar erfgoed door openlucht optredens Gebrek aan expertise rond behoud en beheer Hoge kostprijs onderhoud en transport
KANSEN Sterke netwerken, zowel lokaal, nationaal als internationaal Het ICE-beleid van de Vlaamse Overheid Samenwerking met (lokale) (erfgoed)actoren Steun van de gemeente Lokaal beleid	BEDREIGINGEN Band met lokale bevolking Reus verliest spektakelwaarde in multimediale maatschappij Lokaal beleid Engagement vrijwilligers Mondelinge overdracht kennis

Als gevolg van deze analyse zullen we in 2014 een 'Inspiratiebrochure Reuzenerfgoed' verspreiden, boordevol tips om met het immateriële, materiële en documentaire erfgoed om te gaan. Maar we doen nog veel meer. Doorheen het document gaven we al aan welke concrete hulpmiddelen we kunnen aanbieden om de toekomst van de reuzencultuur te helpen verzekeren. LECA en Reuzen in Vlaanderen slaan daarvoor de handen in elkaar. Maar wie doet nu wat? Als erfgoedorganisatie streeft LECA ernaar de reuzencultuur van vroeger en nu zo goed mogelijk te documenteren en mee te helpen denken over een gezonde toekomst. Op de website www.lecavzw.be staat heel wat informatie over hoe het vroeger was, hoe de traditie vandaag wordt beleefd en welke inspirerende voorbeelden mensen kunnen volgen om tradities door te geven. Ook het online reuzenregister is op deze website te bekijken. LECA bouwt netwerken op rond reuzenerfgoed, binnen en buiten de erfgoedsector, in binnen- en buitenland. Reuzen in Vlaanderen daarentegen is het aanspreekpunt voor alle praktische zaken, gaande van tips over restaurateurs, lijsten van stoetenorganisatoren of groepsverzekeringen voor reuzen. We zetten alles nog eens op een rijtje.

Hulpmiddelen

Aangeboden door Reuzen in Vlaanderen

- Een verzekering Burgerlijke aansprakelijkheid en Lichamelijke ongevallen
- Praktische tips

Aangeboden door LECA

- Het online reuzenregister op www.lecavzw.be
- Inhoudelijke informatie over de reuzentraditie in Vlaanderen en de wereld op www.lecavzw.be
- Inspirerende voorbeelden op www.lecavzw.be
- Le Calendrier des Géants, ism La Maison des Géants uit Ath en het Noord-Franse La Ronde des Géants, te verkrijgen via info@lecavzw.be
- Bespreken erfgoedplannen

Binnenkort beschikbaar

Aangeboden door Reuzen in Vlaanderen

- Informatie over het vzw-statuut
- Een voorbeeld van een draaiboek
- Een lijst van reuzenverenigingen in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- Een digitale lijst van organisatoren en reuzenbeheerders op www.reuzeninvlaanderen.be
- Een subsidie-overzicht
- EHBR: Eerste Hulp bij Reuzen
- Zoekertjespagina op www.reuzeninvlaanderen.be

Aangeboden door LECA

- Educatief pakket (2014)
- Blijvend onderzoek en sensibilisering geschiedenis, diversiteit en beleving reuzencultuur in de wereld
- Erfgoedactoren sensibiliseren over belang reuzencultuur
- Makelaar
- Internationale expertise binnenhalen
- Internationaal project voorbereiden
- De digitale ontsluiting van de Oost-Vlaamse liederen die door de KBOV worden bewaard
- Het verslagboek Rond de Rokken van de Reus (2014)
- Een overzicht van de initiatieven van erfgoedcellen rond reuzen
- Driemaandelijkse samenkomst met RiV rond erfgoedzorg en expertise-uitwisseling

Aangeboden door LECA en Reuzen in Vlaanderen

- Inspiratiebrochure Reuzenerfgoed (2014)
- Uitwerken internationaal reuzenproject

Contacteer ons

LECA | Landelijk Expertisecentrum voor Cultuur van Alledag
Sint-Amandstraat 72
9000 Gent
09 223 97 00
info@lecavzw.be
www.lecavzw.be

Reuzen in Vlaanderen vzw
Johan Vencken (voorzitter)
Sollenbeemd 3
1500 Halle
0477 568 501
johan@vencken.eu
www.reuzeninvlaanderen.be

Blijf op de hoogte

Schrijf je in op onze nieuwsbrieven via www.lecavzw.be/nieuwsbrief en <http://www.reuzeninvlaanderen.be/site/nl/reuzenbrief>.

Erfgoedcel Kortrijk
Onze-Lieve-Vrouwestraat 45
8500 Kortrijk
056 27 74 24
erfgoedcel@kortrijk.be
www.geheugenvankortrijk.be

Erfgoedcel Land van Dendermonde
Nijverheidsstraat 3
9200 Dendermonde
052 25 03 40
info@egclandvandendermonde.be
www.egclandvandermonde.be

Erfgoedcel Meetjesland
COMEET
Van Hoorebekeplein 1 bus 4
9900 Eeklo
09 373 75 96
erfgoedcel@comeet.be
www.erfgoedcelMeetjesland.be

Erfgoedcel Waasland
Interwaas
Lamstraat 113
9100 Sint-Niklaas
03 780 52 10
erfgoedcel@interwaas.be
www.erfgoedcelwaasland.be

Erfgoedcel Noorderkempen
Stadhuis/Erfgoedhuis
Grote Markt 1
2300 Turnhout
014 44 33 62
info@erfgoedcelnoorderkempen.be
www.erfgoedcelnoorderkempen.be

Museum aan de Stroom
Hanzestedenplaats 1
2000 Antwerpen
0 3 338 44 00
Sofie.DeRuysser@stad.Antwerpen.be>
www.mas.be

Erfgoedcel Mijn-Erfgoed
E. Coppélaan 87
3600 Genk
089 811 411
info@mijnerfgoed.be
www.mijnerfgoed.be

Erfgoed Haspengouw
Diesterstraat 1
3800 Sint-Truiden
011 70 18 30
info@erfgoedhaspengouw.be
www.erfgoedcelhaspengouw.be

Erfgoedcel Hasselt
Rederijkersstraat 42
3500 Hasselt.
011 23 96 96
erfgoedcel@hasselt.be
www.erfgoedcelhasselt.be

Erfgoedcel Brussel
Emile Jacqmainlaan 135
1000 Brussel
02 563 05 82 (Erfgoed infofoon)
erfgoedcelbrussel@vgc.be
www.erfgoedcelbrussel.be

Erfgoedcel Pajottenland Zennevallei
JC Het Castelhof
Molenstraat 102
1700 Dilbeek
02 451 69 48
karen@erfgoedcelpz.be
http://www.erfgoedcelpz.be/

Erfgoedcel Leuven
Stadskantoor
Professor Van Overstraetenplein 1
3000 Leuven
016 27 22 85
erfgoedcel@leuven.be

BIJLAGE 1: VRAGEN RONDE TafELS

Tafel 1. Publiekswerking en promotie

- Hoe worden mensen op dit moment geïnformeerd over de activiteiten/betekenis van de reus?
- Wat werkt op dit moment al goed en wat is (nog) niet helemaal zoals gewenst?
- Hoe komt dat?
- Hoe kunnen die problemen opgelost worden?
- Welke andere strategieën zouden nog ingezet kunnen worden om bijvoorbeeld jongeren/nieuwe mensen aan te spreken?
- Hoe kunnen nieuwkomers betrokken worden bij de activiteiten van de reus?
- Kan de doelgroep die u beoogt volgens internet bereikt worden?
- Hoe staat u als organisator tegenover dergelijke initiatieven?
- Het is van groot belang dat de informatie die op dergelijke websites verschijnt, volledig correct is. In hoeverre bent u bereid om daar zelf aan mee te werken?

Tafel 2. Rituelen en gebruiken: sensibilisering en overdracht

- Welke rituelen en tradities vinden jullie belangrijk?
- Zijn er rituelen en tradities verdwenen in de loop der jaren? Zo ja, waarom?
- Zijn er nieuwe rituelen ontstaan?
- Hoe hebben jullie de rituelen en gebruiken die rond de reus zijn verbonden leren kennen?
- Hoe leren mensen op dit moment de rituelen en gebruiken die met de reus verbonden zijn, kennen?
- Op welke manier zou dat verbeterd kunnen worden?
- Wat is daarvoor nodig?
- ...

Tafel 3. Materiële aspecten: behoud en beheer

- Hebben jullie problemen op vlak van behoud en beheer van de reus?
- Hoe worden deze problemen nu aangepakt?
- Op welke manier zou dat verbeterd kunnen worden?
- Wat is daarvoor nodig?
- Welke gevolgen hebben dergelijke ingrepen op financieel vlak?
- ...
-

BIJLAGE 1: VRAGEN RONDE TafELS

Tafel 4. Opvolging organisatie

- Hoe worden momenteel nieuwe mensen aangetrokken om mee te helpen bij de organisatie?
- Wat is de huidige organisatiestructuur? Zijn er verschillende functies en wie neemt die op?
- Wat werkt daarbij goed? Wat werkt minder goed?
- Hoe kan voorkomen worden dat de organisatie van de reuzenactiviteiten persoonsgebonden is?
- Welke werksystemen laten toe het werk meer te verdelen, zodat mensen misschien sneller helpen?
- Welke redenen geven mensen op om niet aan de reuzenactiviteiten mee te werken?

Tafel 5. Samenwerking

- Met welke organisaties wordt op dit moment al samengewerkt? (Gemeentebestuur / scholen / jeugdbewegingen / socio-culturele verenigingen / andere reuzenbeheerders)
- Hoe verlopen die bestaande samenwerkingen? Wat werkt goed en wat kan nog verbeterd of uitgebreid worden?
- Waren er vroeger samenwerkingen die nu niet meer bestaan? Hoe komt het dat die weggevallen zijn? Hoe kunnen die nieuw leven ingeblazen worden?
- Welke nieuwe samenwerkingen zouden eventueel een oplossing kunnen? (Gemeentebestuur / scholen / jeugdbewegingen / socio-culturele verenigingen / organisatoren van andere processies)
- Hoe kunnen die opgestart worden? Waar zit meerwaarde?
- Wat verwachten jullie van de samenwerking met Reuzen in Vlaanderen?

LECA

LANDELIJK
EXPERTISECENTRUM
VOOR CULTUUR
VAN ALLEDAG

*Reuzen
in Vlaanderen*

